

Fjärde söndagen i Advent

TEXT: LUK. 1:39-45

Vi börjar som vanligt i historien, i det för länge sedan förgångna, men inte i den bibliska historien denna gång utan i våra helgers historia. Juldagen, Jesus födelsedag, var sedan 300-talet placerad på den 25 december. När man omkring år 500 skulle välja ett datum för att fira Johannes Döparens födelse, var evangelietexten för idag till vägledning, särskilt verserna Luk. 1:26 och 36, som vi nyss hörde från altaret: när Elisabeth, Johannes mor, var »i sjätte månaden« fick hon besök av den unga Maria, Jesu mor, som alldeles nyss hade blivit gravid. Johannes Döparen är alltså sex månader äldre. Det leder till den 24 juni, Midsommardagen, eller »Johannes Döparens dag«, »Sankt Hans« som den heter i Danmark. Båda dagarna var gamla solfester; vid midsommar står solen högst, vid jul vänder den. Så betedde sig kyrkan i allmänhet, den tog hedniska fester och gav dem ett kristet innehåll. Det låter lite ojämnt med 25 december och 24 juni, men det är samma datumsiffra: på den tiden räknade man dagarna inte från månadens början utan från slutet. Eftersom december har 31 dagar och juni bara 30 blir sjunde dagen från slutet 25 december och 24 juni. (Vi gör likadant med klockan än idag; till vardags säger vi »sju minuter i fem« inte 4.53.)

Låt oss nu börja vår predikan med att tänka en stund på våra midsomrar och våra jular genom århundradena i Europa, på alla barn och särskilt alla flickor, som sprang i hagarna och plockade blommor kring midsommar och som väntade på julafton i vintermörkret.

Flicknamn som är älskade får i regel många varianter. Maria och Elisabeth är omtyckta namn och har på alla de moderna språken mängder av former. Högtidligast är Maria – men sen finns det Mia och Maj och Maja och Mary och Marie och Marianne och andra sammansättningar i all oändlighet; därtill det riktiga, judiska Mirjam. Alla har de sin rot i den unga Maria, som denna dag, fylld av det äventyr hon stod inför, hastigt reste upp till sin släkting, den äldre Elisabeth, barnlös sedan många år. På henne såg man redan vad som skulle ske om tre månader – på Maria

Predikan hölls den 24 mars 1974 (Jungfru Marie Bebdelsedag) i Stora Råby kyrka, Lund. Gudstjänsten direktsändes i Sveriges Radio. Predikan är publicerad i häftet *Maria. Ett ord om människovärd. Tre radiopredikningar*, 1974 (ett särtryck ur tidskriften *LM*). Här har predikan rubriken: »Att vårda det skapade – och glädjas över det«.

märktes ingenting, enbart förväntan. Elisabeth är ett längre ord, där kan man bygga på olika stavelser. Där är Lisbeth och Lisa men där är också Betsy och Bettan och Bet, därtill kommer Elsa och Elsy – man kan inte räkna upp allt.

Idag står vi inför urmödrarna till alla dessa flicknamn i vår historia, mötet mellan den första Maria och den första Elisabeth uppe i Juda bergsbygd, dagens predikotext ur Lukas första kapitel.

Inga berättelser om Jesu barndom vill beskriva hur han utvecklas. Alla dessa texter berättar hur en konung börjar att regera. De vise männen, Hanna och Simeon i templet är människor som böjer sig för en furste, visserligen för ett barn, men ett barn som äger »all makt«. Det gäller också dagens text. Evangelisten ser alltsammans med uppståndelsen på den tredje dagen såsom utsiktspunkt. Den äldre kvinnan, Elisabeth, kallar vördnadsfullt den unga Maria för »min Herres moder« (=mor till Jesus Kristus, som är Herren). Alla dessa berättelser, som står i Lukas, är sena. Markus, det tidigaste evangeliet, har ingenting att meddela om Jesu barndom. Paulus, som före alla andra skriver något, är helt uppfylld av uppståndelsens under. Om Jesu födelse säger han bara: »... född av kvinna och ställd under lagen« (Gal. 4:4). Missionspredikan, sådan den återges i Apostlagärningarna och i breven, innehåller alltid – såsom sitt centrum – ett budskap om Kristus såsom korsfäst och uppstånden och aldrig en uppgift om att han är född av en jungfru. Men i bekännelsen har denna senare utsaga fått sin plats, den har sin vikt utan att vara central för tron och, sannolikt; utan att ens vara känd av alla dem, som först lät sig döpas i tumultet efter pingsten (uppståndelsen däremot var utropad som undret över alla under).

Kärnan i dessa berättelser om Jesu födelse och barndom är inte det fysiska undret utan kärnan är de mänskliga redskapens villighet att lämna ut sitt korta jordiska liv till att bli något som Gud får ta bruk. »Här är jag, Gud, gör med mig som du vill!« Detta är genomgående poängen. Och denna dag bör vi särskilt tänka på att det gäller kvinnorna i Guds historia med mänskligheten, mödrarna till huvudpersonerna. Villigheten att föda och vårda ett barn, det var det naturliga, vardagliga verktyg Gud använde för att genomföra sin gärning med allt vad människa heter.

Låt oss återvända ett ögonblick till alla dessa flickor vid midsommar och vid jul, i sekel efter sekel, och till en enda punkt, glädjen i deras ansikten och i deras blickar. Här, i Juda bergsbygd, rann glädjen upp, när barnet i den enas kropp spratt till av fröjd vid den andras hälsning. Vad var det för en framtid de glädde sig åt? Elisabeth bar i sin kropp

en gosse, vars liv skulle sluta med halshuggning, eftersom en dansös på festen begärde hans huvud på ett fat och fick som hon ville. Inne i Maria hade nyss ett annat gossebarn börjat bli till, vars liv skulle sluta med korsfästelse – det ansågs allmänt vara värre än halshuggning. Det är framtiden för pojkarna i de två kvinnornas sköten. När de möts spritter den ene till av fröjd inför mötet med den andre. Ty det människoliv, som utlämnar sig själv i Guds hand och låter Gud bruka det till allt vad Han vill, detta människoliv känner glädje vid vad som händer. Det finns ingenting som är nederlag längre. För att i världen sprida en sådan glädje, som håller i liv och död, för spridning av sådan kraft att uthärda är Kristi kyrka i mänskligheten till. Detta är hennes uppgift, det är evangeliets, glädjebudskapets, uppgift.

Under 1974 kommer ett stort världsmöte för ungdom från alla mänsklighetens raser och folk att hållas i Taizé i södra Frankrike. Det börjar den 30 augusti. Tusentals och åter tusentals ungdomar kommer dit från alla världsdelar, sammankomsten är förberedd under flera år, jag tror personligen att den hör till det viktigaste som sker i vår tids kyrkohistoria. Vissa enkla grundtankar har under förberedelsearbetet ständigt återvänt. Dit hör övertygelsen att uppståndelsen från de döda är det viktigaste i evangeliet. Dit hör vidare övertygelsen att glädjen är den kristna församlingens största rikedom, den gåva som församlingen skall räcka till världen, inte dom, inte i första rummet normer utan Glädje, just den glädje som ligger i de dödas uppståndelse och som inte kan knäckas av någonting som händer, inte av halshuggning, inte av korsfästelse, inte av ett tredje världskrig. Uppståndelse är seger över döden i alla dess former.

Dessa tiotusenden av ungdomar kan inte samlas i en kyrkobyggnad, de går sjungande i naturen, firar nattvard i naturen och vill inför världen illustrera Glädjen i den kristna tron. Mötet mellan Maria och Elisabeth i Juda bergsbygd, livslusten i deras kroppar inför en framtid av mörker för båda deras gossebarn – jag vet knappast någon text som gör evangeliets direkt sinnliga glädje så åskådlig som just denna berättelse, dagens predikotext.

Det är på sin plats att hålla samman allt detta som vi nu håller samman i dagens högmässa: döden i dess nesligaste form, väntande på de två gossebarnen, Jesus och Döparen, fostrets glada rörelse i moderlivet, det leende trotset mot allt som skall hända – och så alla dessa flickor, alla dessa tindrande ögon och muntra skratt från midsommaraftnar och julaftnar i släkte efter släkte Europas historia igenom.

Två punkter är lika viktiga, två samhöriga punkter:

För det första. När Gud skapar nytt, då tar han som sitt redskap mänsklig livslust, vanlig enkel vilja att föda och vårda liv; han brukar detta mänskliga livsmod i sin tjänst för allas frälsning.

För det andra. All mänsklig livslust står inför sin gräns i döden och förtvivlar vid den gränsen. Endast budskapet om uppståndelsen ur döden ger mänskligheten kraft att uthärda det mörker, som obevekligt sänker sig över oss alla.